

RETENCJA

ZATRZYMAJ WODĘ!

Program przeciwdziałania
niedoborowi wody

Zasoby wodne Polski

Polska należy do państw zagrożonych deficytem wodnym. Niewielkie zasoby wodne, na które wpływ mają takie czynniki jak położenie geograficzne i związana z nimi zmienność sezonowa oraz zróżnicowanie obszarowe, mogą skutkować suszą. Wielkość odnawialnych zasobów wody słodkiej przypadająca na jednego mieszkańca Polski wynosi niecałe 1600 m³¹, co wskazuje na zagrożenie stresem wodnym. Dlatego ważne jest, aby dbać o istniejące zasoby wodne i podejmować działania w celu zwiększania retencji.

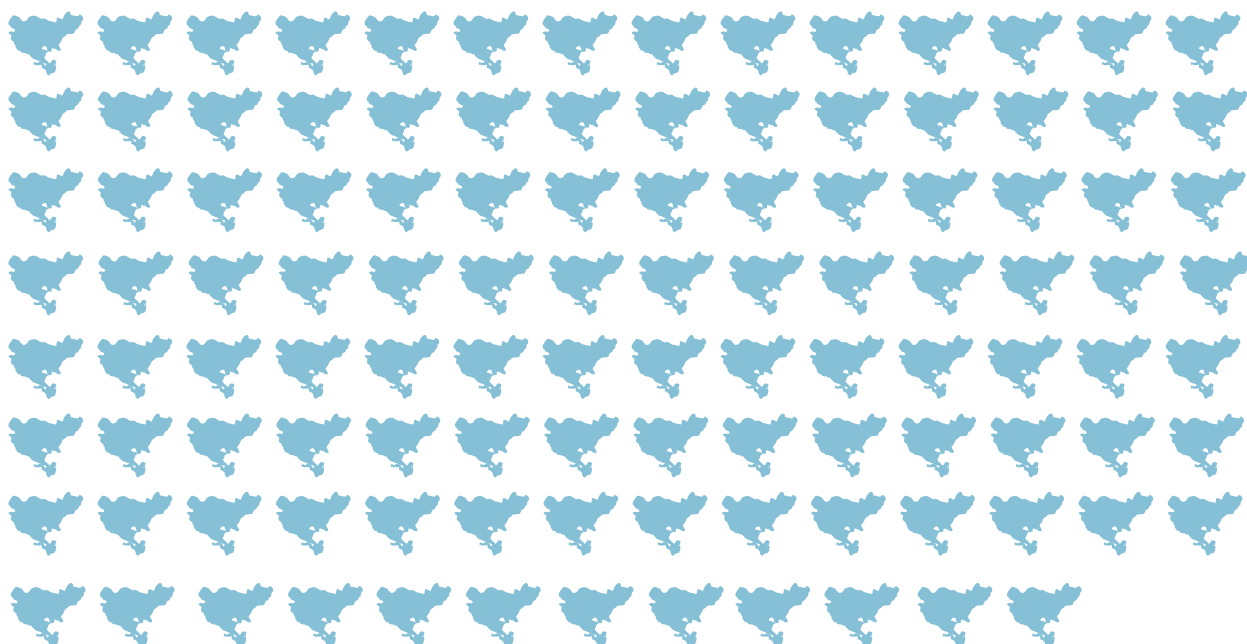
Na potrzeby gospodarcze wykorzystywane są przede wszystkim wody powierzchniowe, natomiast jako źródło wody pitnej – wody podziemne. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego – PIB zasoby wód podziemnych w Polsce wynoszą około 13,6 km³ na rok².

Dla wód powierzchniowych objętość wody przyjmowana jako dostępne zasoby wodne to ilość wody odpływającej rzekami z kraju. Zgodnie z informacjami Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej z terenu Polski co roku odpływa 61 km³³. W ramach retencji zatrzymywane jest w tej chwili 7,5% tej wody.

15 x objętość jeziora Śniardwy – zasoby wód powierzchniowych

110 x objętość jeziora Śniardwy – zasoby wód podziemnych

1 <https://raportsdg.stat.gov.pl/2020/cel6.html>

2 <https://www.pgi.gov.pl/en/dokumenty-pig-pib-all/publikacje-2/biuletyn-pig/382-herbich-i-in/file.html>

3 Gutry-Korycka M., i in, 2014, Zasoby wodne a ich wykorzystanie, Nauka 1/2014

WODNA

Co można zrobić, żeby poprawić retencję?

W Polsce w ramach różnych rodzajów retencji do 2030 roku planuje się zatrzymać 15% wody.

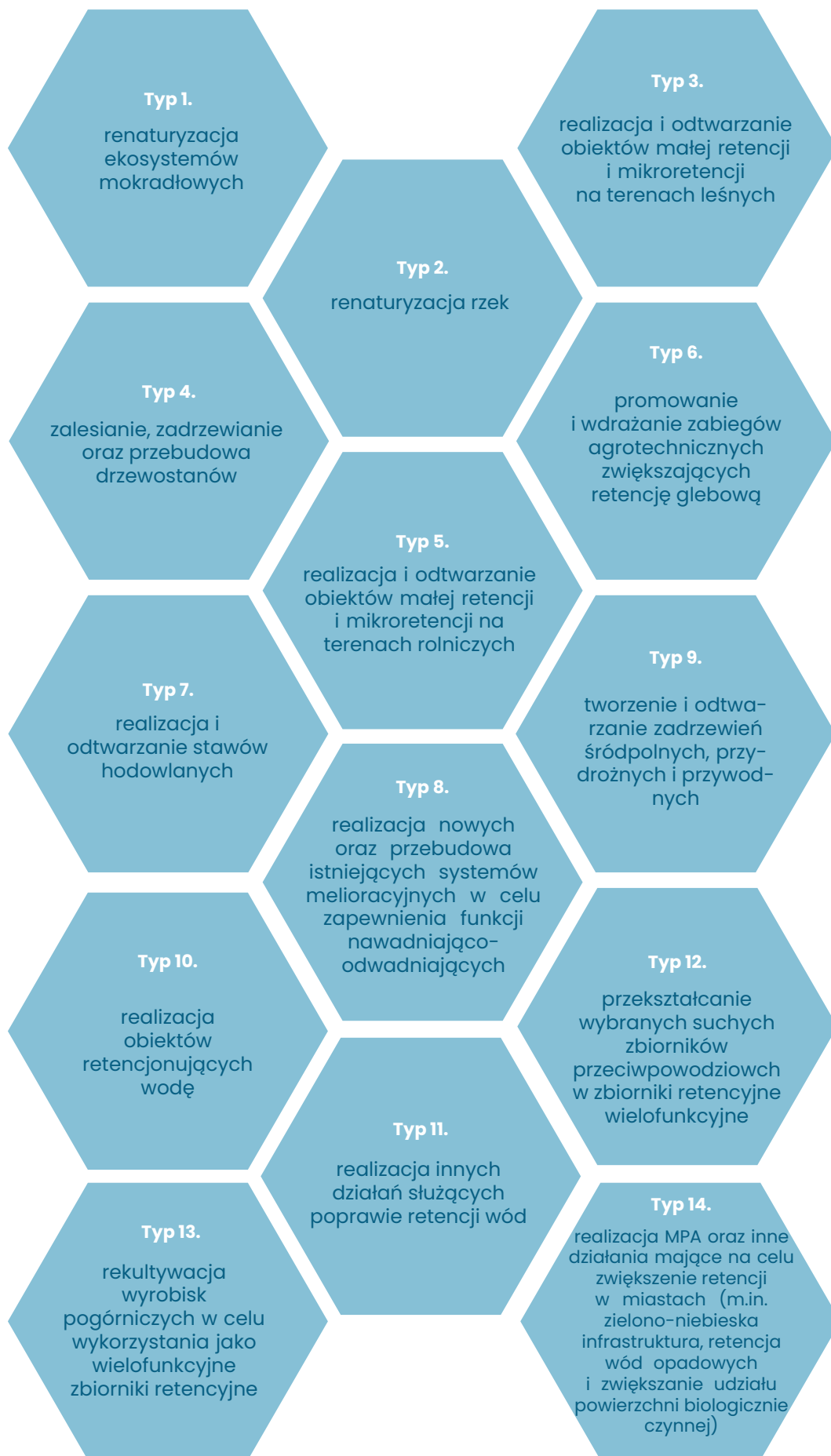
Wodę można magazynować na różne sposoby – z wykorzystaniem naturalnych zdolności krajobrazu, zielono-niebieskiej infrastruktury, w systemach melioracji nawadniających czy w zbiornikach retencyjnych. Tak szeroki wachlarz możliwości retencji pozwala na zaangażowanie się różnych podmiotów od jednostek rządowych przez administrację samorządową po każdego z nas. Dla każdego rodzaju podmiotów dedykowane są odpowiednie działania. Część z nich, by przyniosła efekty, wymaga współdziałania różnych instytucji. Przykładem takiego działania jest zwiększanie zatrzymania wody przez mokradła. W przeprowadzenie renaturyzacji mokradła mogą być zaangażowani zarówno administratorzy wód np. Wody Polskie, właściciele gruntów np. Lasy Państwowe, jak i organizacje ekologiczne czy przedstawiciele gmin.

Działania związane z gromadzeniem wody powinny być także wspierane poprzez szeroko rozumianą edukację. Budowanie świadomości społecznej o znaczeniu retencji wodnej jest elementem niezbędnym w osiągnięciu celów Programu przeciwdziałania niedoborowi wody. Wiedza społeczeństwa w tym temacie jest niezbędna, biorąc również pod uwagę nasilające się i coraz powszechniejsze skutki zmian klimatu. Społeczeństwo wyraźniej dostrzega negatywne skutki susz i powodzi oraz zaczyna poszukiwać informacji o sposobach przeciwdziałania tym negatywnym skutkom łagodzenia ich, a także informacji o metodach dostosowania się do nowych warunków hydrologiczno-atmosferycznych. Odpowiedzią na te potrzeby jest m.in. kampania informacyjno-promocyjna prowadzona przez Ministerstwo Infrastruktury dot. Programu przeciwdziałania niedoborowi wody. Jej celem jest podnoszenie świadomości o konieczności podejmowania działań na rzecz zwiększania ilości magazynowania wody, w tym przede wszystkim pochodzącej z opadów atmosferycznych.

Działania na rzecz zwiększania retencji

Działania na rzecz zwiększenia retencji zostały zestawione w opracowanym przez Ministerstwo Infrastruktury dokumencie pod nazwą Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2022–2027 z perspektywą do roku 2030.

Przewidziano 14 typów działań:

W zależności od charakteru działania za jego realizację odpowiadać mogą różne podmioty.

Typ działania nr 1: Renaturyzacja ekosystemów mokradłowych

Działanie jest związane z odtwarzaniem zdegradowanych na skutek działalności człowieka obszarów podmokłych. Podejmowane prace zależą od typu i specyfiki danego mokradła. Możliwymi zadaniami poprawiającymi retencję mokradłową są podpiętrzenia wody, rozbiórka systemów melioracyjnych oraz zmiany w formach i technikach użytkowania mokradeł. W PPNW wskazano obszary, które w pierwszej kolejności powinny zostać zrenaturyzowane.

Wody Polskie jako administrator wód są podmiotem, którego zaangażowanie może stanowić kluczowy element w zakresie renaturyzacji mokradeł. Jako administratorzy rzek odpowiadają bowiem za urządzenia wodne, których budowa lub/i rozbiórka są potrzebne, by przywrócić naturalny charakter obszaru podmokłego.

Renaturyzacja mokradeł może być podejmowana zarówno przez jednostki rządowe, samorządowe jak i organizacje pozarządowe. Najczęściej projekty odtwarzania terenów podmokłych prowadzone są w ramach współpracy wielu podmiotów. Efektem realizacji tego działania ma być zmagazynowanie ok. 79 mln m³.

Typ działania nr 2: Renaturyzacja rzek

Przywracanie naturalnego charakteru rzek, czyli ich renaturyzacja to skuteczny sposób poprawy retencji korytowej a także jeden ze sposobów przeciwdziałania suszy i powodzi. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie jako administrator rzek w Polsce przewiduje prace renaturyzacyjne na wielu rzekach. Łącznie w wyniku kształtowania bardziej naturalnych koryt rzek możliwe jest zatrzymanie 1,1 mld m³ wody. W pierwszej kolejności proponuje się rozpocząć odtwarzanie naturalnego charakteru rzek dla 11 wybranych odcinków o najwyższych potrzebach: Rudawy, Mieni oraz fragmentów Wisłoki, Łęgu, Śliny, Narewki, Krzny, Wdy, Płocicznej oraz Iny.

Wody Polskie już realizują działania renaturyzacyjne na rzekach w całej Polsce. Przykładem takich prac jest renaturyzacja Białej Tarnowskiej w ramach projektu „Przywracamy Białą Tarnowską przyrodzie i ludziom. Przywrócenie ciągłości ekologicznej i realizacja działań poprawiających funkcjonowanie korytarza swobodnej migracji rzeki”. Prowadzone w latach 2017 – 2020 prace polegały na m.in. poszerzaniu koryta, częściowej rozbiórce uszkodzonych urządzeń wodnych, w tym stopni, tworzeniu bystrzy typu „plaster miodu”. Przywrócenie naturalnego charakteru rzeki zwiększyło retencję dolinową.

Typ działania nr 10: Realizacja obiektów retencjonujących wodę i typ działania nr 11: Realizacja innych działań służących poprawie retencji wód

Powyższe typy działań obejmują kształtowanie sztucznej retencji poprzez m. in. budowę sztucznych zbiorników wód. Do 2030 roku przewiduje się realizację ponad 700 projektów mających na celu magazynowanie wody. Ich realizacja przyczyni się do zatrzymania około 1,1 mld m³ wody.

Sztuczna retencja jest kształtowana już od wielu lat. Najbardziej znane zbiorniki retencyjne administrowane przez Wody Polskie to Jezioro Zegrzyńskie, Jezioro Włocławskie, Jezioro Sulejowskie, Jezioro Żywieckie czy Jezioro Mucharskie.

Przykładem działań ostatnio podjętych przez Wody Polskie jest rewitalizacja Zalewu Rzeszowskiego. Realizacja tego zadania przyczyniła się do poprawy jakości wody i podwojenia potencjału retencyjnego zalewu z 670 tys. m³ do 1,2 mln m³, przekładając się na skuteczniejsze przeciwdziałanie skutkom suszy i powodzi. Zrewitalizowany zostanie zbiornik wodny Ruda koto Mławy. Celem prac jest przywrócenie pierwotnych parametrów obiektu, zwiększenie retencji oraz skuteczne przeciwdziałanie skutkom suszy i powodzi. Ważnym elementem zadania jest także zwiększenie bioróżnorodności zalewu, który zyska nowoczesną przepławkę i zostanie zarybiony.

W Wielkopolsce, dla zwiększenia retencji tego rolniczego regionu, budowany jest zbiornik Tulce w gminie Kleszczewo. Będzie mógł przechwycić prawie 250 tys. m³ wody i wykorzystywać ją dla nawodnień rolniczych, w tym do nawodnień użytków zielonych. Realizacja projektu przyczyni się również do poprawy bilansu wodnego i zdolności retencyjnej zlewni oraz zabezpieczenia mieszkańców regionu przed okresami intensywnych opadów deszczu przeplatanych z występowaniem długotrwałej suszy.

Typ działania nr 12: Przekształcanie wybranych suchych zbiorników przeciwpowodziowych w zbiorniki retencyjne wielofunkcyjne

Wody Polskie podejmują działania przygotowawcze do zmiany wybranych zbiorników suchych na zbiorniki mokre, wielofunkcyjne, mające również na celu magazynowanie wody. Aby wykonać dane działanie należy zazwyczaj przebudować konstrukcję zbiornika, w tym jego tzw. „czaszę” oraz urządzenia znajdujące się w zaporze. Przebudowę zbiornika należy poprzedzić przygotowaniem dokumentacji projektowej i pozyskaniem wszelkich pozwoleń administracyjnych.

Typ działania nr 13: Rekultywacja wyrobisk pogórnich w celu wykorzystania jako wielofunkcyjne zbiorniki retencyjne

Działanie realizowane między innymi przez przedsiębiorstwa odpowiedzialne za likwidację kopalni. W wyniku przeprowadzonej rekultywacji wyrobisk pogórnich w kierunku wodnym powstają nowe zbiorniki retencyjne. Działania te wymagają współpracy wielu jednostek, w tym także Wód Polskich. W 2023 roku zostało podpisane porozumienie między Wodami Polskimi a ZE PAK S.A. i Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, którego celem jest odbudowa stosunków wodnych w Wielkopolsce między innymi poprzez rekultywację terenów pokopalnianych i zamianę ich na zbiorniki wodne.

Potencjał retencyjny tego działania to ponad 870 mln m³ zmagazynowanej wody.

Działania edukacyjne w celu rozpowszechnienia informacji na temat dbałości o wodę, racjonalnego gospodarowania wodami, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwsuszowej oraz bezpiecznej rekreacji wodnej

„Aktywni Błękitni – szkoła przyjazna wodzie” to program edukacyjny dla szkół podstawowych realizowany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie od 2019 roku.

Działania w ramach III edycji programu realizowano od września 2021 do czerwca 2022 roku. Do tegorocznej edycji przystąpiło ponad 300 szkół podstawowych oraz 60 partnerów z całej Polski. Dzięki zróżnicowanym i szeroko zakrojonym działaniom przeprowadzone zostało niemal 2 tys. lekcji dla blisko 20 tys. uczniów.

Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe

Typ działania nr 3: Realizacja i odtwarzanie obiektów małej retencji i mikroretencji na terenach leśnych

Typ działania nr 4: Zalesianie, zadrzewianie oraz przebudowa drzewostanów

Retencja leśna kształtowana jest przez Lasy Państwowe poprzez zalesienia oraz działania związane z budową m.in. leśnych oczek wodnych, urządzeń melioracji nawadniających i odtwarzania mokradeł.

Lasy Państwowe, jako administrator większości obszarów leśnych w Polsce, realizują kolejne programy związane z poprawą retencji i adaptacją do zmian klimatu oraz działania zalesieniowe, w ramach których możliwe jest zmagazynowanie około 450 mln m³ wody.

Działania na rzecz poprawy retencji w lasach mogą być także podejmowane przez inne podmioty np. parki narodowe, samorządy, prywatnych właścicieli lasów. Działania dotyczące zalesiania i zadrzewiania są realizowane przez osoby prywatne jak również przez organizacje pozarządowe.

Organizacje pozarządowe

Działania na rzecz poprawy retencji mogą realizować zarówno lokalne jak i krajowe organizacje pozarządowe. Są one realizowane na podstawie szeroko pojętej współpracy z podmiotami gospodarczymi i samorządami oraz jednostkami rządowymi. W szczególności mogą angażować się w:

Typ działania nr 1: Renaturyzacja ekosystemów mokradłowych

Przykładem działań na rzecz poprawy retencji podejmowanych przez organizacje pozarządowe jest projekt „Odtwarzanie mokradeł” realizowany przez Fundację Zielonej Doliny Odry i Warty. Celem projektu realizowanego w latach 2021 – 2024 jest „przywrócenie i utrzymanie walorów przyrodniczych terenów zalewowych dolin rzecznych poprzez odtworzenie mokradeł i kontrolę szybkości odpływu z nich wody oraz poprawę warunków lęgowych cennych gatunków ptaków”. Prowadzone działania poprawią także retencję wody w obszarze dorzecza Odry.

Typ działania nr 2: Renaturyzacja rzek

Rolą organizacji pozarządowych w zakresie renaturyzacji rzek jest wsparcie działań podejmowanych przez instytucje rządowe i samorządowe. Organizacje pozarządowe są aktywnie zaangażowane w identyfikację potrzeb w zakresie przywracania naturalnego charakteru rzek, a także prowadzą kampanie informacyjno-edukacyjne dotyczące roli i znaczenia renaturyzacji.

Typ działania nr 4: Zalesianie, zadrzewianie oraz przebudowa drzewostanów

Organizacje pozarządowe są także aktywnym podmiotem dbającym o zwiększanie lesistości w Polsce. Przykładem działań dotyczących zalesiania jest inicjatywa Las na zawsze. W ramach działań fundacji chronione są wielowiekowe oraz sadzone są nowe wielogatunkowe lasy. Dzięki takim działaniom zwiększane jest zatrzymanie wody w krajobrazie leśnym, co sprzyja poprawie retencji.

Typ działania nr 5: Działania związane z zielono-niebieską infrastrukturą

Zielono-niebieska infrastruktura tworzona jest przy współpracy z różnymi podmiotami wspomagającymi. Jednym z rodzajów takiej infrastruktury są ogrody deszczowe

Samorządy

Ochrona przed powodzią oraz suszą i niedoborem wody poprzez realizację działań zwiększających retencję wodną jest także działaniem samorządowym.

Działania, w które mogą włączyć się gminy to:

Typ działania nr 1: Renaturyzacja ekosystemów mokradłowych

Typ działania nr 2: Renaturyzacja rzek

Typ działania nr 10: Realizacja obiektów retencjonujących wodę

Typ działania nr 11: Realizacja innych działań służących poprawie retencji wód

Samorządy pełnią istotną rolę jako przedstawiciele mieszkańców w projektach dotyczących retencji. Ich czynny udział sprzyja kształtowaniu retencji lokalnie. Przykładem takiego udziału samorządu w projekcie dotyczącym retencji jest zbiornik Bzin. W 2022 roku podpisano porozumienie pomiędzy samorządami wojewódzkim i gminnym a Wodami Polskimi w zakresie budowy zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej. Samorządy będą z jednej strony istotnym beneficjentem projektu z drugiej zaś będą partycypować w kosztach budowy.

W miastach i na terenach zurbanizowanych dodatkowo można zwiększać retencję poprzez:

Typ działania nr 14: Realizacja Miejskich planów adaptacji do zmian klimatu (MPA) oraz inne działania mające na celu zwiększenie retencji w miastach

W ramach tego działania kształtowana jest retencja z wykorzystaniem rozwiązań zielono-niebieskiej infrastruktury. Mogą to być inicjatywy mające na celu zatrzymanie wody: stawy retencyjne, niecki, zbiorniki, rowy bioretencyjne, ogrody deszczowe, zielone przystanki, torowiska, dachy i ściany. Takie obiekty w przestrzeni miejskiej zatrzymują wodę opadową z jednej strony chroniąc przed powodzią błyskawicznymi, z drugiej zaś chronią przed efektami upałów i suszy.

Przykładem takiego rozwiązania jest pierwsza publicznie dostępna w Polsce zielona ściana. Została ona stworzona w 2014 roku w Katowicach. Ma powierzchnię około 250 m².

Samorządy, zwłaszcza w miastach, mogą aktywnie edukować i informować mieszkańców o znaczeniu zatrzymywania wody. Coraz więcej gmin, w szczególności miejskich, decyduje się na uruchomienie programów w zakresie dopłat na zagospodarowanie wód opadowych oraz ogrodów deszczowych.

Spółki wodne

Spółki wodne zaangażowane są w utrzymanie systemów melioracji. Działania, które mogą podjąć obejmują przede wszystkim:

Typ działania nr 8: Realizacja nowych oraz przebudowa istniejących systemów melioracyjnych w celu zapewnienia funkcji nawadniająco-odwadniających

Nowo budowane melioracje powinny mieć przede wszystkim funkcję nawadniającą. Natomiast modernizacja istniejących systemów melioracyjnych powinna doprowadzić do poprawy ich funkcjonowania i zapewnienia działania nawadniającego. Sprzyjać temu procesowi mają Lokalne partnerstwa ds. wody.

Także Wody Polskie wykorzystują potencjał systemów melioracyjnych, co pozwala na skuteczną walkę z suszą na terenach rolniczych. W ramach wdrażania założeń do Programu kształtowania zasobów wodnych w latach 2020 - 2021 zrealizowano 182 zadania inwestycyjne i działania utrzymaniowe na 640 urządzeniach wodnych. Zapewniono w ten sposób dodatkowo retencję 46 mln m³ wody, nawadniając grunty na obszarze 37 tys. hektarów.

Przewiduje się, iż w wyniku budowy i przebudowy melioracji można zatrzymać 0,9 mln m³ wody.

Szczególną grupę interesariuszy narażonych na niedobory wody stanowią rolnicy, którzy mogą realizować działania w obrębie swoich gospodarstw rolnych. Sposobów na poprawę retencji w obszarach wiejskich jest dużo. Zatrzymanie wody w krajobrazie rolniczym jest istotnym elementem Wspólnej Polityki Rolnej. Program ten przewiduje dofinansowania do działań na rzecz przyjaznych środowisku metod produkcji, ograniczających emisję CO², poprawiających jakość gleb, zwiększających retencję wody. Działania retencyjne na terenach rolniczych sprzyjają ograniczeniu strat spowodowanych suszą. Zatrzymanie wody w profilu glebowym zapewnia przede wszystkim zwiększenie odporności pól na jej niedobory. Poprawiające się wraz z dostępnością wody warunki wzrostu roślin przekładają się na stabilność, a na części obszarów, także wzrost plonów.

Działaniami zwiększającymi retencję na terenach rolniczych są:

Typ działania nr 5: Realizacja i odtwarzanie obiektów małej retencji i mikroretencji na terenach rolniczych obejmujący:

Podtyp działania nr 5.1: Wspieranie mikroretencji poprzez tworzenie przydomowych zbiorników wodnych

Działania te obejmują przechwytywanie deszczówki w przydomowych beczkach i zbiornikach na deszczówkę, a także tworzenie zielonych dachów i ścian. Dodatkowo można do nich zaliczyć tworzenie ogrodów deszczowych, z których zretencjonowana woda stopniowo wydostaje się do ekosystemu. Retencja wody w przydomowych zbiornikach ma wiele zalet. Otrzymane w ten sposób zasoby mogą być wykorzystane do różnych celów, między innymi do nawadniania upraw.

Podtyp działania nr 5.2: Ochrona obszarów okresowo zalewanych

Działania dotyczą wyłączenia tych obszarów z intensywnej produkcji rolniczej z przeznaczeniem pod ekstensywny typ użytkowania lub zaniechanie użytkowania tych obszarów i otwarcie naturalnych zbiorowisk roślinnych charakterystycznych dla danego terenu. Przez ekstensywne użytkowanie rozumie

się użytkowanie, przy którym nie stosuje się nawozów sztucznych, oraz środków ochrony roślin, w tym pestycydów. Rekomenduje się także ograniczenie wykonywania pokosów do maksymalnie dwóch w ciągu roku. Dzięki takim działaniom zatrzymana zostanie woda na obszarach, które naturalnie były miejscem jej zatrzymywania. Woda ta będzie dostępna także dla roślin uprawnych. Może być także dostarczana na oddalone pola za pomocą systemów melioracji nawadniających. Takie działanie pozwoli z jednej strony wykorzystywać dany obszar rolniczo, równocześnie zapewniając retencję wody, która w razie suszy posłuży uzupełnieniu jej niedoborów na pobliskich polach.

Podtyp działania nr 5.3: Gospodarowanie rolnicze na obszarach podmokłych

Ten typ działań obejmuje zmiany w sposobie prowadzenia prac rolniczych na gruntach podmokłych i wprowadzenie rolnictwa bagiennego (paludikultura). Rolnictwo bagienne zakłada, że wraz z odtworzeniem terenów podmokłych można osiągać korzyści ekonomiczne za pomocą zastosowania hydrofiolnych upraw i odpowiednich technologii. Wykorzystanie materii roślinnej w rolnictwie bagiennym nie narusza naturalnych procesów zachodzących na terenach podmokłych. W ramach paludikultury można uprawiać trzcinę, mech torfowiec, olszę czarną. Produkcja obejmuje żywność i rośliny na potrzeby farmacji. Możliwe jest też wykorzystanie biomasy z terenów podmokłych na cele energetyczne oraz wykorzystanie terenów podmokłych na pastwiska. Rolnictwo bagienne jest elementem gospodarki rolnej regeneratywnej i może także dostarczać materiały dla budownictwa ekologicznego.

Podtyp działania nr 5.4: Ochrona istniejących obiektów mikroretencji

Sposobem realizacji tego zadania jest zaprzestanie rozbiórek tam bobrowych na terenach rolniczych. Woda zmagazynowana w rozlewiskach zasili także pobliskie pola w okresach suchych, zapewniając stabilność wzrostu roślin uprawnych. Przykładem skutecznej realizacji tego działania jest projekt Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie. Tamy bobrowe udrażniano poprzez montaż odpowiednich rur. W ramach działań zamontowano 50 takich urządzeń. Ograniczało to zasięg stworzonego przez bobry rozlewiska, bez konieczności usuwania żeremia.

Podtyp działania nr 5.5: Wspieranie mikroretencji poprzez tworzenie zbiorników śródpolnych

Jest to działanie polegające na budowie oczek śródpolnych i wykorzystanie naturalnych zagłębień terenowych. Zatrzymanie wody na terenach wykorzystywanych rolniczo w oczkach wodnych podnosi poziom wód gruntowych, zapewniając jej dostępność roślinom w okresach suchych. W długich okresach bezdeszczowych woda z takich śródpolnych oczek zasili rośliny.

Tworzenie obiektów małej retencji na terenach rolniczych może być bardzo efektywnym sposobem zatrzymywania wody w krajobrazie wiejskim. Poprzez wdrożenie ww. działań możliwe jest zretencjonowanie ponad 1 mld m³ wody.

Typ działania nr 6: Promowanie i wdrażanie zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję glebową

Do zabiegów ograniczających erozję i sprzyjających zatrzymaniu wody w glebie należą:

- uprawa pasowa,
- uprawa bezorkowa,
- prowadzenie zabiegów uprawowych w kierunku poprzecznym do nachylenia stoku,
- zadarnianie dróg spływu wód opadowych,
- stosowanie międzyplonów,
- w przypadku trwałych użytków zielonych koszenie runi przynajmniej raz w roku.

Zmniejszenie odpływu wody z pól pozwoli na jej retencję glebową. Zatrzymana w taki sposób woda zwiększy odporność upraw na suszę.

Szacuje się, że tylko poprzez zmianę sposobu prowadzenia prac agrotechnicznych można zatrzymać ok. 601 mln m³ wody.

Typ działania nr 7: Realizacja i odtwarzanie stawów hodowlanych

W stawach rybnych magazynowana jest woda, dlatego poza funkcją hodowlaną mogą one posiadać także funkcję retencyjną. Stawy hodowlane mogą pozytywnie kształtować lokalne stosunki wodne poprzez stabilizację poziomu wód gruntowych i zwiększenie uwilgotnienia gleb obszarów sąsiadujących ze stawami, ograniczając również spływ wód poprzez zatrzymanie wody niezbędnej do napełnienia stawów oraz łagodzą negatywne skutki niekorzystnych zjawisk atmosferycznych

Typ działania nr 9: Tworzenie i odtwarzanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i przywodnych

Działanie to wspiera ograniczanie erozji gleby, a także zmniejsza parowanie poprzez zapewnienie zacienienia i zmniejszenia siły wiatru. Skutkuje to przede wszystkim ograniczeniem spływu powierzchniowego i zwiększeniem retencji glebowej. Dzięki temu woda w glebie będzie lepiej dostępna dla roślin i pozwoli uzyskać lepsze plony.

Więcej na temat działań zwiększających retencję na obszarach rolniczych można dowiedzieć się m. in. ze stron Centralnego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego. Natomiast informacje na temat programów w zakresie dofinansowania tych działań znajdują się na stronach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz stronach wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Osoby prywatne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy

Każdy z nas może włączyć się w działania poprawiające retencję poprzez realizację:

Typ działania nr 14: Realizacja Miejskich planów adaptacji do zmian klimatu oraz inne działania mające na celu zwiększenie retencji w miastach

W ramach miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, każdy z nas może łąpać deszczówkę w przydomowe zbiorniki a także zakładać ogrody deszczowe. Ważnym aspektem jest także likwidacja

powierzchni nieprzepuszczalnych oraz stosowanie różnego rodzaju ażurów. Innymi sposobami gromadzenia wody są zielone ściany i dachy oraz oczka wodne. Oprócz korzyści w zwiększeniu retencji poprawiają one wilgotność powietrza i zmniejszają temperaturę na obszarach miejskich, co pozwala na zmniejszenie efektu tzw. „wyspy ciepła”. Niezwykle ważne jest także dbanie o zieleń przydomowych ogrodów i zadrzewień, w szczególności dbanie o stare drzewostany, które retencjonują więcej wody niż młode nasadzenia.

Promowaniu tego typu działań służy Program „Moja woda”, realizowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w ramach którego można uzyskać dofinansowanie do budowy zbiornika na deszczówkę. W pierwszej edycji programu powstało około 25 tys. zbiorników na deszczówkę, co pozwoliło na uzyskanie retencji na poziomie około 1,4 mln m³ rocznie.

Cel i zakres PPNW

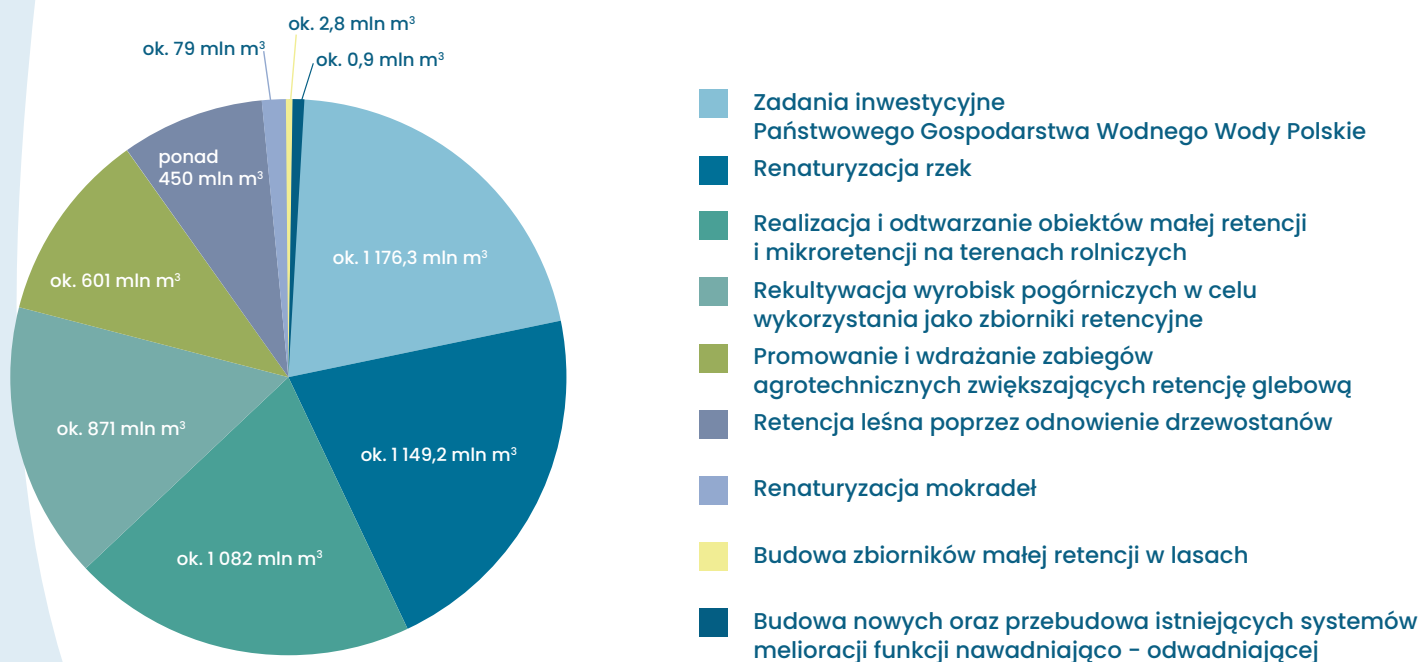
Działania poprawiające retencję planowane do realizacji do 2030 roku zostały zebrane w Programie przeciwdziałania niedoborowi wody opracowanym przez Ministerstwo Infrastruktury.

Celem tego dokumentu jest wzrost retencji z obecnego poziomu 7,5% do ponad 15% do roku 2030 tj. zmagazynowanie dodatkowych 5 mld m³ wody, co stanowi ponad 8% średniego rocznego odpływu wód z obszaru Polski.

W celu poprawy retencji w przewidziano 14 typów działań:

- 3 typy związane z inwestycjami hydrotechnicznymi;
- 5 typów ukierunkowanych na poprawę retencji na obszarach rolniczych;
- 2 typy ukierunkowane na zwiększenie retencji leśnej;
- 2 typy w zakresie renaturyzacji;
- 1 typ dedykowany obszarom miejskim;
- 1 typ dotyczący obszarów pokopalnianych.

Realizacja działań na rzecz poprawy retencji ma zostać wsparta także szeregiem działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych, które są jednym z ważniejszych czynników zapewniających powodzenie osiągnięcia zakładanych celów. Łączny koszt wdrożenia programu szacowany jest na 41 mld zł.

Ministerstwo Infrastruktury
ul. Chałubińskiego 4/6
00-928 Warszawa
www.gov.pl/retencja

